

Den juridiske høvdingen

– Jeg abonnerer fortsatt på Retstidende, så en duft av norsk jus får jeg da med meg. Jeg må jo se hva Høyesterett stiller i stand i mitt fravær, sier høyesterettsadvokat Annæus Schjødt på en glimrende satellittlinje fra Pretoria.

DAG PEDERSEN

Det har nettopp vært hetebølge i Sør-Afrika, men naturen har regulert ned termometeret til behagelig norsk sommervarme når den kjente, utvandrede skrankeadvokaten i dag feirer sin 75-årsdag. Ved en blomsterduftende bassengkant i Nicolson Street, sammen med familie og norske og sørafrikanske venner.

– Den milde brisen høres jo forlokkende, men savner du ikke den norske vintren etter nesten tre år i utlendighet?

– Aldri et øyeblikk har jeg angret på avgjørelsen om å flytte til Sør-Afrika, hverken meteorologisk eller på annen måte. Dette er et uhyre interessant land; et land i omveltning som preges av både håp og usikkerhet. Selv er jeg bare iakttagende til alt som skjer, selv om jeg deltar litt i utviklingen indirekte. Jeg er medlem av Rotary, og vi har prosjekter i gang blant annet for å hjelpe vanskeligstilte sorte barn til skolegang. Når man daglig følger de store saker og ting som skjer i Sør-Afrika, er det nesten litt uvirkelig å se hvilke proporsjoner helt trivielle spørsmål får i den offentlige debatt hjemme i Norge.

– Altså intet savn!
– Jeg må nok innrømme at jeg savner livet i skranken. Forberedelsene til de store sakene, livet i og omkring rettssalene, atmosfæren. Men, som sagt, jeg får fremdeles tilsendt Retstidende...

Injurienes herre

Den velrenommerte høyesterettsadvokaten har

båret sin tittel i mer enn 40 år, og delte tiden mellom forretningsjus, forsvareroppgaver og ikke minst ærekrenkelsessaker. Det var som injurie-ekspert og væpner for presse- og yttingsfrihet at Schjødt hyppigst figurerte i spaltene. «Injurienes herre» er han blitt kalt. Da han pensjonerte seg selv, ble denne juridiske spesialitet i hovedsak overlatt en yngre medarbeider og kompanjong, Cato Schjøtz, og om kort tid skal Schjødt og Schjøtz møtes i en norsk rettssal.

– Hvordan kan dette ha seg? Har lengselen tilbake til tinghusenes korridorer tatt overhånd; er pensjonisttilværelsen blitt for tung å bære?

– Nei, humrer Schjødt med utpreget forsinkelseeffekt på satellittlinjen. – Denne gang er jeg saksøker og part i en injuriersak, og Schjøtz er min prosessfullmektig. I forbindelse med Ramm/Setsaas-saken i 1993, uttalte Hans Henrik Ramm offentlig at jeg hadde tilknytning til Mossad. Det vil jeg ikke ha sittende på meg. Jeg mener å ha levet et såpass skikkelig liv at jeg ikke vil gå ut av det med en beskyldning hengende i luften om at jeg har vært agent for noe som helst utenlandsk eller innenlandsk etterrettningsvesen.

– Når du tenker tilbake på din advokatkarriere, hvilke saker er det som huskes best?

– Jeg kan, som du skjønner, av flere grunner ikke unngå å nevne den såkalte Lillehammer-saken i 1974. Ved siden av å være en stor og komplisert straffesak ble den også et møte med Sylvia Raphael, som senere ble min hustru. Den fikk altså stor betydning for mitt personlige liv.

Ellers må jeg nok si at den såkalte «Quisling-saken» eller «Løberg-saken» i slutten av 1960-årene ble et av høydepunktene i min advokat-tilværelse. Det var en gigantsak som varte nesten like lenge som prosessen mot Vidkun Quisling selv. Jeg følte at jeg sto i retten og prosederte mot hele den norske nazismen under okkupa-

INJURIENES HERRE: Høyesterettsadvokat Annæus Schjødt fyller 75 år i dag. Arkivfoto: TOR G. JARILD

sjonen, mer enn tyve år etter at krigen var slutt!

Profet uten ære

– Dette må utdypes noe: I 1966 ble boken «Quisling, profet uten ære» av den britiske journalisten Ralph Hewins utgitt på norsk. Oversettelse og forord ble besørget av tidligere NS-medlem og «fylkesfører» i Østfold under krigen, Hans S. Jacobsen. Bo-

ken fremstilte Vidkun Quisling i heldig lys, og var en delvis hvitvasking av hans rolle før og under tyskernes angrep på Norge.

Sakens hovedpoeng var om alle norske stridskrefter hadde kapitulert eller ei i Trondheim 10. mai 1940. Jacobsen mente ja, mens de fleste andre – og ikke minst stortingsmann og tidligere KZ-fange Sverre Løberg mente nei. Løberg gikk voldsomt ut i

mediene, og beskyldte Jacobsen for medvirkning til kvalifisert historieforklaring. Hans S. Jacobsen gikk til privat straffesak, men uten til syvende og sist å få rettens medhold.

Løberg valgte Annæus Schjødt som sin prosessfullmektig, og med sin bakgrunn som krigsflyver i RAFs norske wing hadde advokaten en personlig krigsinnsikt og erfaring. Denne innsikt førte til at han frivillig inntok vitneboksen i en sak han selv prosederte. Motparten var representert av en annen juridisk høvding, den aldrende høyesterettsadvokat Albert Wiesener, som ville vite om Schjødt hadde kjempet i en norsk enhet, engelsk enhet, eller alliert enhet. – Selvfølgelig norsk, i norske uniformer med jakkemerket «Norway» på skulderen, men under alliert kommando, svarte Schjødt.

– Hvorfor Norway, ikke Norge? spurte Wiesener listig.

– Jeg formoder at det var fordi vi befant oss i et engelsktalende land, lød det enkle svar.

Forsømmelse

Hvilke tanker gjør så den tidligere krigsflyver seg omkring det tilstundende 50-årsjubileum for frigjøringen?

– Jeg håper i hvert fall at Flyvåpnet omsider får den heder det fortjener, det har det vært heller smått med i alle de år som er gått. Denne forsømmelse tror jeg har noe å gjøre med den norske måten å tenke på. De norske flyskvadronene var små eliteavdelinger, og hadde ikke den store, folkelige bredden som for eksempel Hjemmefronten.

I Norge er vi ikke særlig glad i det elitistiske, og det er typisk at ikke en eneste gatestump, ikke den minste offentlige plass i hovedstaden er oppkalt etter noen av Flyvåpnets falne. Dette er en grov forsømmelse som bør rettes opp, og jeg kan personlig nevne en av flere kandidater til en slik heder: oberstløytnant og wing-commander Rolf Arne Berg, som ble skutt ned over en tysk flyplass i februar 1945.